

Такриз

ба автореферати диссертатсияи Қаюмова Ҳурилко Тагайевна дар мавзуи «Нақши анъанаҳои халқи тоҷик дар ташаккули ватандӯстӣ, сулҳпарварӣ ва таҳаммулпазирии хонандагони синфҳои ибтидоӣ» барои дарёфти дараҷаи илмӣ доктори илмҳои педагогӣ аз рӯйи ихтисоси 13.00.01- Педагогикаи умумӣ, таърихи педагогика ва таҳсилот (илмҳои педагогӣ)

Анъанаҳои мардумӣ яке аз омилҳои муҳимтарини тарбия ва пайкараи фарҳангӣ мебошанд, ки на танҳо мероси таърихӣ ва фарҳангии миллатро ҳифз мекунанд, балки дар шаклگیری ҳисси ватандӯстӣ, сулҳпарварӣ ва таҳаммулпазирии насли нав ва хосса хонандагони синфҳои ибтидоӣ нақши муҳим мебозанд. Дар ҷаҳони муосир, ки равандҳои глобалӣ ва муколамаҳои фарҳангӣ дар ҳоли рушд қарор доранд, омӯзиши анъанаҳои мардумӣ ва татбиқи онҳо дар тарбияи ашхос нақши махсус касб кардаанд.

Унвонҷӯ бо дарки амиқи муҳтавои қори таҳқиқотии ҳеш ибраз медорад, ки ватандӯстӣ яке аз арзишҳои муқаддас ва муҳимтарин дар зиндагии инсон ва ҷомеа ба шумор меравад. Анъанаҳои мардумӣ, ки дар онҳо эҳтиром ба Ватан, решаҳои таърихӣ ва фарҳанги миллий ҳифз шудаанд, ҳамчун воситаи тарбия барои ташаккули ҳисси масъулиятшиносӣ ва муҳаббати амиқ ба кишвари худ хизмат мекунанд. Масалан, ҷашнҳои миллии мардумӣ, достонҳои халқӣ ва ҳикояҳои таърихӣ ҳисси ифтихори миллий, муҳаббат ба ватани аҷдодӣ ва забони модариро дар наврасону ҷавонон бедор мекунанд.

Бо ҳамин нигоҳ нақши анъанаҳои мардумӣ дар тарбияи сулҳпарварӣ низ аз ҷониби муҳаққиқ мавриди баррасӣ ва таҳқиқ қарор гирифтааст. Сулҳпарварӣ ҳамчун арзиши умумибашарӣ боиси оромии иҷтимоӣ ва рушди устувори ҷомеа мегардад. Дар анъанаҳои мардумӣ мафҳумҳои муҳаббат, дӯстӣ ва ҳамдигарфаҳмӣ ба таври возеҳ ифода ёфтаанд. Масалан, одатҳои меҳмоннавозӣ, ёрии ҳамдигар ва эҳтироми

меҳмону мизбон дар фарҳанги мардумӣ воситаи муҳим барои таълим додани оромӣ ва таҳаммулпазирӣ ба хонандагон мебошанд. Ин анъанаҳо ба онҳо меомӯзанд, ки чӣ тавр дар муҳити гуногунфарҳанг ва гуногунмиллат бо ҳамдигар бо камоли эҳтиром муносибат кунанд.

Гузашта аз ин, таҳаммулпазирӣ низ дар баёни унвонҷӯй дар ҷомеаи муосир ҳамчун яке аз арзишҳои муҳим барои ҳалли низоъҳо ва созиш миёни одамон ба ҳисоб меравад. Анъанасе, ки эҳтиром гузоштан ба тафовутҳои фарҳангӣ, диниву милливу иҷтимоиро таълим медиҳанд, дар ташаккули таҳаммулпазирӣ нақши муҳим доранд. Барои мисол, расму оинҳои умумимиллӣ, ки дар онҳо ҳар як узви ҷомеа ба ҳуқуқи озодиҳои дигарон эҳтиром мегузоранд, барои хонандагон намунаи амалии баробарҳуқуқӣ ва таҳаммулпазирӣ мебошанд.

Саранҷом бояд ибраз намоем, ки анъанаҳои мардумӣ ҳамчун суннатҳои таърихӣ ва фарҳангӣ, ки дар тӯли асрҳо ташаккул ёфтаанд, нақши муҳимми тарбиявӣ доранд. Онҳо дар тарбияи ватандӯстӣ, сулҳпарварӣ ва таҳаммулпазирӣ хонандагони хурдсол воситаи муассир мебошанд. Дар замони муосир, ки ҷаҳон ба сӯйи ҳамгирӣ ва ҳамкорӣ фарҳангӣ талош дорад, эҳтироми анъанаҳои миллӣ ва рушди арзишҳои умумимиллии ватанхоҳиву сулҳпарварӣ ва таҳаммулпазирӣ барои таҳкими ҳамбастагии ҷомеа ва насли оянда нақши муҳим мебозанд.

Ҳамзамон, бояд афзуд, ки матни автореферат аз камбудҳои мантиқӣ, имлоӣ ва техникӣ холи нест, вале албатта қимати таҳқиқотро коҳиш намедиҳанд ва ислоҳшавандаанд.

Таҳқиқи мавзӯи мазкурро тибқи ҳадафу вазифаҳои пажӯҳиш метавон анҷомёфта шумурд ва амсилаи пешниҳоднамудаи унвонҷӯй қобили таваҷҷуҳ буда, нақши анъанаҳои ҳалқии тоҷикиро дар ташаккули ватандӯстӣ, сулҳпарварӣ ва таҳаммулпазирӣ хонандагони синфҳои ибтидоӣ тасбит месозад.

Автореферати рисолаи Қаюмова Ҳурилиқо Тағайевна дар бораи мазмуни назариявии рисолаи илмӣ ӯ, ки моҳияти амалӣ дорад,

тасаввуроти равшан медиҳад. Рисола кори илмию тахассусии анҷомшуда аст ва дар он дар асоси таҳқиқи муаллиф муқаррароти назариявӣ таҳия шудаанд, ки маҷмуи онро метавон ба сифати дастоварду муваффақияти унвонҷӯӣ арзёбӣ кард. Он ба талаботи бандҳои 31, 33, 34 ва 35 «Низомномаи додани дараҷаи илмӣ»-и Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, ки барои рисолаҳои докторӣ пешниҳод шудааст, ҷавобгӯ буда, муаллифи он сазовори дараҷаи илмии доктори илмҳои педагогӣ аз рӯйи ихтисоси 13.00.01- педагогикаи умумӣ, таърихи педагогика ва таҳсилот мебошад.

Муқарриз:

Доктори илмҳои педагогӣ, профессор,
декани факултети филологияи руси
Донишгоҳи миллии Тоҷикистон

 Мухаметов Гапур
Бабаевич

21.08.2025

Суроға: 734000, ш. Душанбе, хиёбони Рӯдакӣ 17, тел: 904424116

Имзои Мухаметов Г.Б.-ро тасдиқ мекунам.

Сардори раёсати кадрҳо ва корҳои
махсуси Донишгоҳи миллии Тоҷикистон

Тавқиев Э.